

Politik Bilim

“Bilgi toplumu stratejisi”

Aykut Göker

Devlet Plânlama Teşkilâtı (DPT) **Peppers&Rogers Group** adlı bir firmaya, “2010 yılı hedef alınarak Türkiye’nin **bilgi toplumuna dönüşüm stratejisinin** belirlenmesi” amacıyla bir çalışma yaptırıyor. Buna ilişkin haberlere gözü ilişenlerimiz, herhâlde, **bilgi toplumuna dönüşmek** gibi bir hedefimiz var ki, DPT böyle bir çalışma yaptırıyor, diye düşünmüşlerdir. Gerçekten de, devletimizin strateji belgelerinde, geleceğimizle ilgili böyle bir öngörü var. Yapıtılan çalışmaya ilişkin şartnâmede belirtildiği gibi, örneğin, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plâni kapsamında hazırlanan Uzun Vâdeli Strateji’de “**bilgi toplumuna dönüşümün** sağlanarak dünya hâsılasından daha yüksek oranda pay alınması, toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bilim ve uygarlığa katkı ile bölgesel ve küresel düzeylerdeki kararlarda etkin söz sahipliği uzun dönemli gelişme stratejimizin nesnel amaçlarını oluşturmaktadır”, deniliyor.

BİLGİ TOPLUMUNA DÖNÜŞMEK...

Avrupa Konseyi, 23-24 Mart 2000 tarihlerinde, Lizbon’da yaptığı toplantıda, “2010 yılına kadar, Avrupa’yı, ekonomik büyümesini, istihdamı ve toplumsal birliğini sürdürmeye muktedir, dünyanın en dinamik ve rekabet gücü en yüksek, **bilgiye dayalı ekonomisi hâline getirme ve buna yönelik bir strateji izleme**” kararını nasıl aldıysa; Türkiye de, kendi toplumuyla ilgili olarak, elbette, bu tür gelecek öngörülerinde bulunabilir ve bulunmalıdır da. Ama, hepimizi yakından ilgilendiren bu tür öngörülerden niçin çoğumuz habersiziz; geleceğimizle ilgili plânlar, öngörüler niçin topluma mâl edilemiyor, bu ayrı bir tartışma konusu. Bugünlük işin bu yanını bir tarafa bırakıp geleceğimizle ilgili öngörüü biraz irdeleyelim.

“Bilgi toplumuna dönüşmek...” Peki, “bilgi toplumu” derken nasıl bir toplum tasavvur ediliyor? Bu kavram, Türkiye’de, “information society” karşılığı olarak kullanıldı. “Knowledge society” kavramı ortaya çıkınca da, aradaki farka hiç önem vermeden, “bilgi toplumu” kavramıyla her iki ‘vaziyeti’ de idare eder hâle geldik! Oysa, bu kavramların birbirinden ayırt edildiği AB’nin strateji belgelerinde, hep, “günümüz enformasyon toplumunun temellerini güçlendirip”, bir gelecek öngörüsü olarak, “bilgiye dayalı bir ekonomi hâline gelmek ve bilgi toplumuna geçmek”ten, böyle bir “toplum yaratmak”tan söz edilir. Biz “enformasyon toplumu” olma meselesini hâlettik de sıra şimdi “bilgi toplumu” olmaya mı geldi? Bunu anlayabilmek için, bu vâdide Türkiye bugüne kadar ne yaptı ve hangi noktaya geldi; ona bakmak ve hâfızalarımızı tazelemekte yarar var.

“ENFORMASYONA DAYALI EKONOMİ”

Bilindiği gibi, Türk Hükûmeti’nin işbirliğiyle hazırlanmakla birlikte, ana hatları Dünya Bankası’nca belirlenmiş olan, Mart, 1993 tarih ve “**Turkey: Informatics and Economic Modernization**” başlıklı bir ana plân vardı. Türkiye’yi enformasyon teknolojisinin iyi bir kullanıcısı hâline getirerek “enformasyona dayalı bir ekonominin tesisi”nin amaçlandığı bu plânda öngörülen, önemli somut hedefler nelerdi?

1. “**Özel sektörün geliştirilmesi:** Bunun için, yerel sanayinin enformasyon teknolojilerinden yararlanma yeteneğini geliştirmesini teşvik etmek; yabancı yatırımları cezbetmek; kilit teknolojileri uluslararası rekabete açık pazar politikalarıyla temin etmek...”
2. “**Yeni enformasyon ve telekomünikasyon hizmetlerinde gelişme sağlanabilmesi:** Bunun için, komünikasyon sektöründe ‘liberalizasyonu’ sağlamak; bu bağlamda, telekomünikasyon hizmetleri ile televizyon ve radyo yayınlarındaki ‘devlet monopolünü’

kaldırmak; posta hizmetlerini telekom hizmetlerinden ayırmak; sektör için bağımsız bir düzenleyici kurum kurmak; Türk Telekom'un 'korporatizasyonu'nu sağlamak ve katma değerli hizmetlerden başlanarak, Türk Telekom'u adım adım özelleştirmek...

3. **“İnsan sermayesinin oluşturulması:** Bunun için, eğitim sistemini enformasyona dayalı ekonominin ihtiyaçlarına göre düzenlemek; eğitim için özel sektör kaynaklarını harekete geçirmek...
4. **“Kamu sektörünün daha iyi yönetimi:** Bunun için, enformatiği daha iyi kullanarak kamu hizmetlerinde üretivite ve inovasyonu artırmak...

Can alıcı noktaların, farkındaysanız, harfi harfine uygulanmasına çalışıldı ve çalışılıyor. Peki, bu çabaların sonunda biz, “enformasyona dayalı bir ekonomi tesis etmiş”; buradan hareketle de “enformasyon toplumuna dönüşmüş” olacak mıyız? İrdelemeyi iki hafta sonra sürdüreceğim.

<http://www.inovasyon.org>

CBT. 20 Ağustos 2005